

спортивний та соціокультурний продукт, що поєднує освітні, оздоровчі та туристичні функції і формує новий образ Кропивницького як міста інноваційних спортивних практик. Їх подальший розвиток може стати одним із ключових напрямів формування конкурентних переваг області в туристичному просторі України.

УДК 911.3:336.22:332.14

## **ФУНКЦІОНУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2024 РОЦІ: МІСЦЕВІ ПОДАТКИ І ЗБОРИ**

*Любов Котик*

[liubov.kotyk@lnu.edu.ua](mailto:liubov.kotyk@lnu.edu.ua)

*Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна*

Критерієм ефективного функціонування новостворених територіальних громад (ТГ) є позитивна динаміка бюджетних надходжень, левову частину яких забезпечують місцеві податки і збори (МПіЗ). МПіЗ встановлюються органами місцевого самоврядування відповідно до Податкового кодексу України [8]. Вони є обов'язковими до сплати на території відповідних органів місцевого самоврядування – ТГ і зараховуються до їх бюджетів [2, 3, 9]. Перелік МПіЗ і межі їх граничних розмірів визначені Податковим кодексом України [9]. До місцевих податків відносять: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, єдиний податок для суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб, транспортний податок, єдиний податок для юридичних осіб (третья група), єдиний податок для юридичних осіб – сільськогосподарські товаровиробники (четверта група), плата за землю (у складі податку на майно) [8]; до місцевих зборів належать: збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності, збір на місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір [9].

Громадянами і суб'єктами господарювання (юридичними та фізичними особами) у 2024 р. на території Львівської області сплачено 9233,4 млн грн МПіЗ, що склало 32,5 % надходжень до загального фонду ТГ області [5]. ТГ області суттєво диференціюються за обсягами МПіЗ: найбільші обсяги припадають на Львівську міську ТГ (5003,1 млн грн, 54,2 % загальнообласного значення), найменші – на Заболотцівську сільську ТГ (10,2 млн грн, 0,1 %) [5].

Загалом, найбільші абсолютні обсяги МПіЗ фіксуються у великих за людністю міських ТГ з домінуванням у структурі господарства сфери третинних і четвертинних послуг (ІТ, консалтинг, логістика, страхування, туризм тощо) та промисловості інноваційного типу (машинобудування, будівництво, хімічна промисловість, харчова і легка промисловість та ін.), високим рівнем розвитку підприємницької активності населення: Львівська, Стрийська (343,9 млн грн, 3,7 % обласного значення), Дрогобицька (271,3 млн грн, 2,9 %), Червоноградська (208,2 млн грн, 2,3 %), Трускавецька

(147,7 млн грн, 1,6 %), Бориславська (113,7 млн грн, 1,2 %), Городоцька ТГ (111,7 млн грн, 1,2 %) [5].

З-поміж сільських ТГ найбільші обсяги МПіЗ сплачено в підльвівських ТГ з щільною житловою і комерційною забудовою, міським укладом життя, розвиненою сферою послуг орієнтованою на забезпечення потреб мешканців м. Львів, високим рівнем підприємницької активності населення, надвисоким попитом на житло, комерційну нерухомість, земельні ділянки: Зимноводівська (108,1 млн грн, 1,2 %), Давидівська (101,8 млн грн, 1,1 %), Солонківська (87,0 млн грн, 0,9 %), Сокільницька (68,1 млн грн, 0,7 %), Мурованська (54,6 млн грн, 0,6 %) та ін.

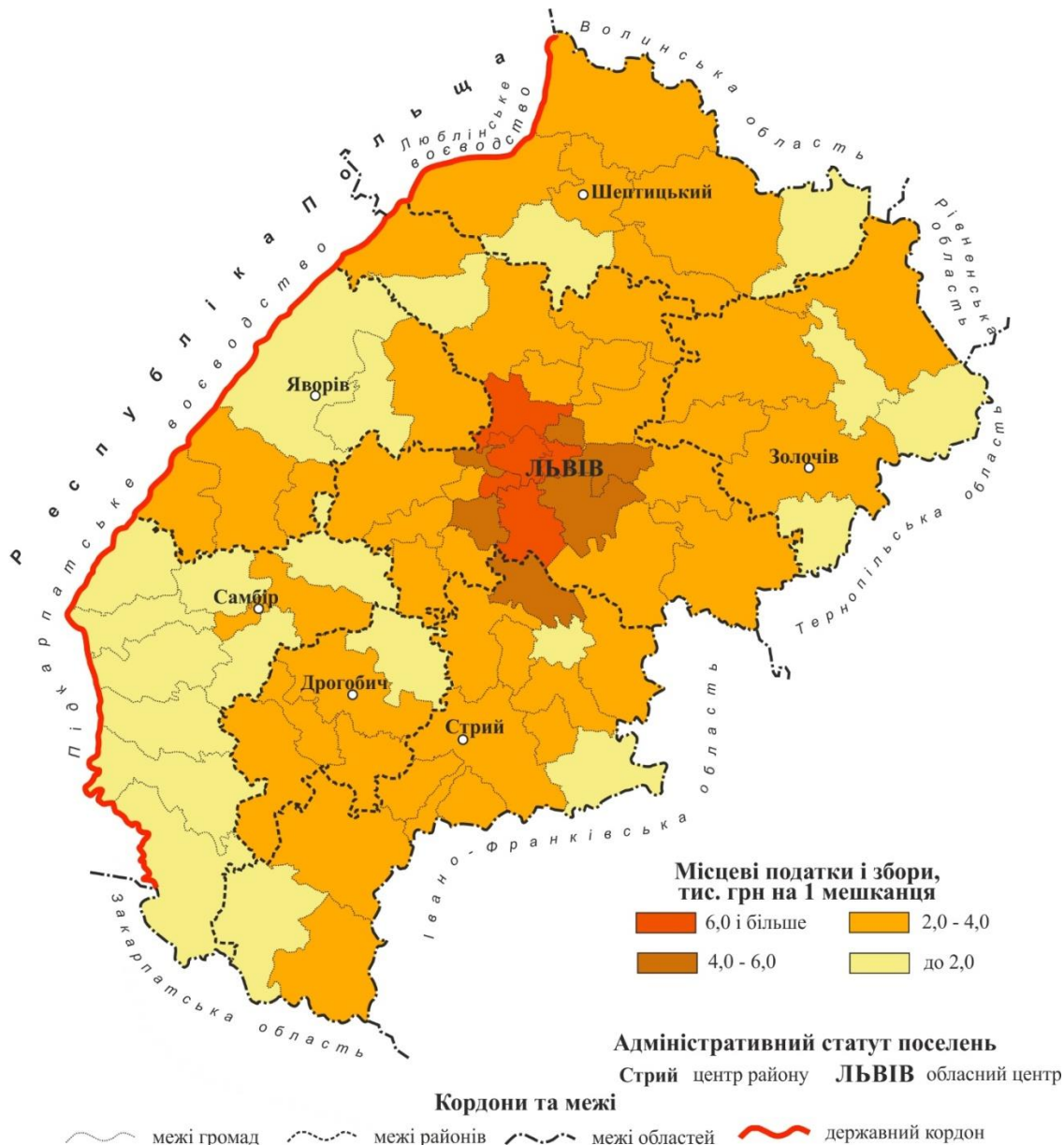


Рис. 1. Місцеві податки і збори територіальних громад Львівської області, 2024 р.  
 Укладено за даними: [5]

Найменші абсолютні значення МПіЗ у 2024 р. фіксуються у малих за площею й людністю, периферійних, аграрних за спеціалізацією господарства і депресивних, за станом його тривалого функціонування, сільських і селищних ТГ: Заболотцівська, Підкамінська (10,7 млн грн, 0,1 %), Боринська

(13,7 млн грн, 0,2 %), Поморянська (13,9 млн грн, 0,2 %), Стрілківська (14,5 млн грн, 0,2 %), Журавненська (16,7 млн грн, 0,2 %) та ін.

У розрахунку на одного мешканця найбільші значення МПіЗ фіксуються (2024) у підльвівських ТГ та власне Львівській ТГ – їхні значення у два рази перевищують загальнообласний показник (3,7 тис. грн на 1 мешканця): Сокільницька (8,1), Солонківська (6,5), Львівська (6,4), Мурованська (5,7), Підберізцівська (5,7), Зимноводівська (5,5), Пустомитівська (5,4) (рис. 1). Вище середнього і середній рівень надходжень МПіЗ у розрахунку на 1 мешканця фіксується у ТГ, де розвивається видобувна промисловість (будівельних матеріалів, паливних ресурсів, мінеральних вод тощо): Тростянецька (5,0), Трускавецька (3,8), Східницька (3,5), Стрийська (3,5 тис. грн на 1 мешканця).

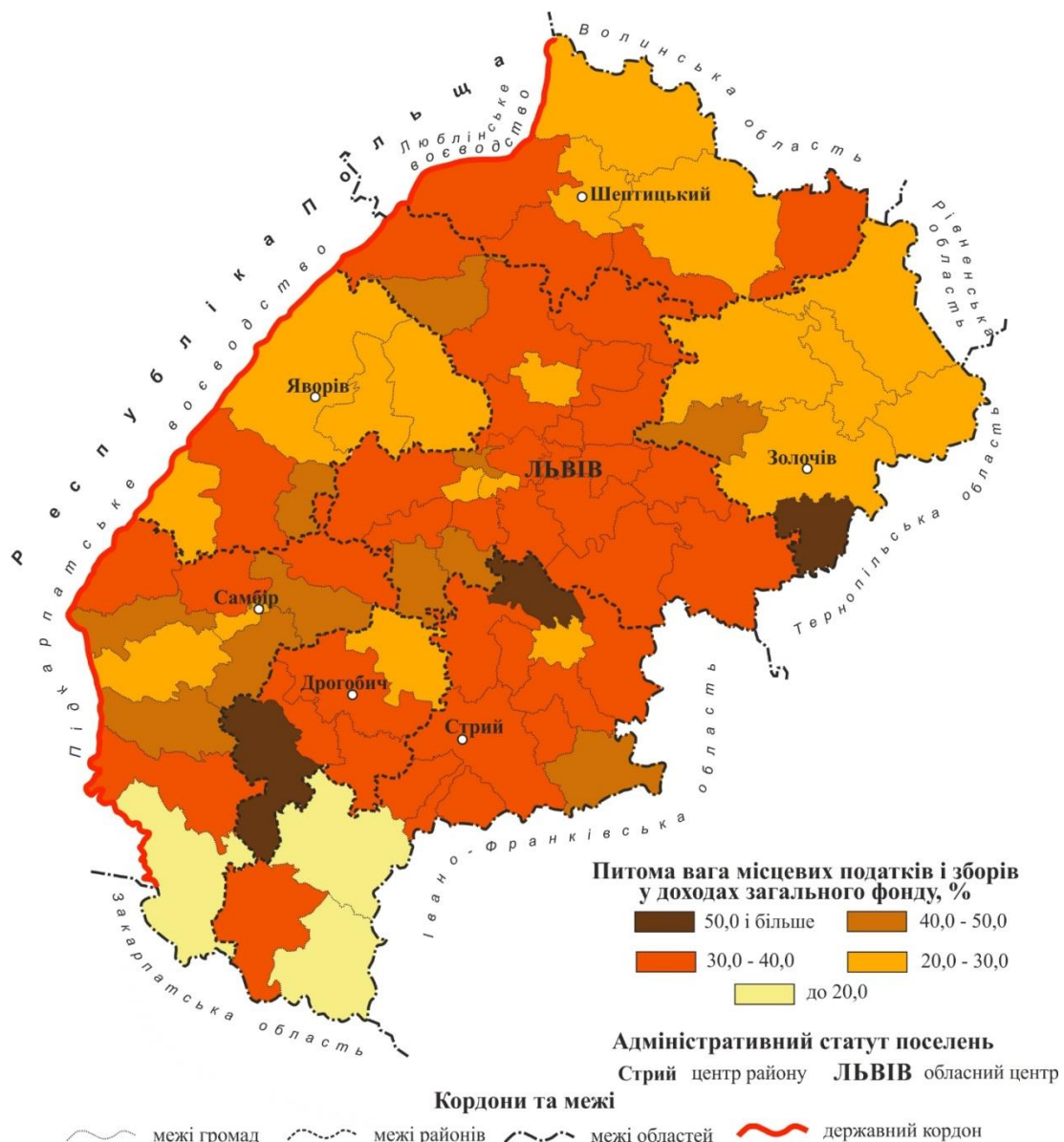


Рис. 2. Питома вага місцевих податків і зборів у доходах загального фонду ТГ Львівської області, 2024. Укладено за даними: [5]

Водночас, у понад двадцяти ТГ Львівської області у 2024 р. надходження МПіЗ у розрахунку на 1 мешканця були менші 2,0 тис. грн (див. рис. 1). Це переважно віддалені, малолюдні, з ознаками активної депопуляції і старіння

населення, старопромислові чи аграрні, з низьким рівнем сучасного економічного розвитку та дуже низькою підприємницькою активністю на місцях, дотаційні ТГ: Боринська (0,59), Підкамінська (0,98), Стрілківська (1,02), Меденицька (1,06), Добромильська (1,16), Хирівська (1,24) та ін. Їхні показники МПіЗ у розрахунку на 1 мешканця приблизно у чотири рази менші від загальнообласного значення.

МПіЗ є важливою складовою бюджетонаповнення ТГ. Їхня частка у доходах загального фонду ТГ Львівської області у 2024 р. коливається в діапазоні 52,9-7,8 % [5]. Найвищі показники фіксуються у ТГ: Східницька (52,9 %), Тростянецька (51,7 %), Поморянська (50,0 %), Стрілківська (49,9 %), Добросинсько-Магерівська (46,6 %); найнижчі (менше 20,0 %) у трьох ТГ: Боринська (17,9 %), Сколівська (17,7 %), Славська (7,8 %) (рис. 2).

Обсяги МПіЗ є чутливими до економічних і політичних потрясінь. Їхня диференціація за ТГ Львівської області є свідченням різної ефективності використання органами місцевого самоврядування наявних ресурсів і комерціалізації потенціалу території громади. Водночас, деструктивні демографічні виклики, криза на ринку праці й інвестицій, релокація бізнесу за кордон чи загальом його закриття, непевності середньотривалого і довготривалого економічного розвитку спричинені повномасштабною війною, висока економічна уразливість малого і середнього місцевого бізнесу знижують потенціал нарощування МПіЗ, обмежують важелі впливу органів місцевого самоврядування на наповнення бюджету громад, стагнуть їхню діяльність [1]. Це спричинює до загрози втрати фінансової спроможності місцевого самоврядування, підриває фінансову самостійність ТГ, обмежує перспективні плани їхнього розвитку [6, 7]. Водночас, це потребує швидкого впровадження на рівні держави заходів заохочення до підприємницької діяльності на місцях, самозайнятості населення з метою компенсації втрат МПіЗ, з однієї сторони, та перегляду критерії ефективності функціонування органів місцевого самоврядування [1] та напрацювання стимулів відповідальності за результати фінансової діяльності ТГ, з іншої.

#### **Список використаних джерел:**

1. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 2024 р. URL: <https://decentralization.ua/news/19387>
2. Бюджетний Кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
3. Васильєва Н.В. та ін. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади: навч. посібник. К., 2017. 119 с.
4. Гончар Г.П. Особливості формування доходів місцевих бюджетів // Гроші, фінанси і кредит. 2020. Вип. 45. С. 225-232.
5. Дашборд «Бюджети територіальних громад України». URL: <https://decentralization.ua/finance/dashboard> (дата звернення: 22.09.2025).
6. Котик Л. Диференціація територіальних громад Львівської області: власні надходження бюджетних установ у першому півріччі 2025 р. // Соціально-гуманітарний вісник: зб. наук. пр. Вип. 60. Харків, 2025. С. 26-30.
7. Котик Л.І. Львівська територіальна громада: суспільно-географічні аспекти розвитку // Освітній й наукові виміри географії та туризму: матеріали III Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2024. С. 124-129.
8. Місцеві податки. URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatki-ta-zbori/mistsevi-podatki>.
9. Податковий кодекс України. Кодекс від 02.12.2010 р., № 2755-VI.